

Mithat Kozličić, REGIONES FLUMINA UNNEA ET SANEAE IN VETERIBUS
TABULIS GEOGRAPHICIS – UNSKO – SANSKO PODRUČJE NA STARIM
GEOGRAFSKIM KARTAMA (Izbor karata, planova i veduta u kontekstu
historije Unsko-sanskog područja od kraja 15. do početka 18. stoljeća),
Sarajevo – Bihać, 2003., str.495

Uprkos dugoj i bogatoj historiji, današnje Unsko-sansko područje je iz brojnih razloga nedovoljno izučeno. Dosad pojedine napisane monografije o pojedinim krajiškim gradovima, ili knjige koje usputno spominju Krajinu, kako se obično naziva ovaj prostor, nisu ni približno dovoljne da bi se kazalo da su kod historičara, ali i drugih znanstvenih disciplina, izučeni. Zato pojavljivanje stručnih i znanstvenih studija u posljednje vrijeme s pravom privlači veliko interesovanje. U tome značajnog udjela ima prof. dr. Mithat Kozličić, koji u svojim radovima i knjigama ispisuje brojne stranice o povijesti Krajine i Krajišnika, ali i cijele Bosne i Hercegovine. Studija *Stanovništvo i naselja Unsko-sanskog područja 1879-1921. godine. (Etnička struktura stanovništva i naseljenih mjesta Unsko-sanskog područja u službenim popisima 1879, 1885, 1895, 1910. i 1921. godine)*, publikovana prije pet godina, izazvala je toliku pažnju i potražnju da je u dvije godine (1998, 1999) doživjela dva izdanja. Sada smo u prilici da čitamo novu knjigu istog autora pod naslovom **Regiones flumina Unnae et Sanae in veteribus tabulis geographicis = Unsko-sansko područje na starim geografskim kartama** (Izbor karata, planova i veduta u kontekstu historije Unsko-sanskog područja od kraja 15. do početka 18. stoljeća). Izdavači ove studije su Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine iz Sarajeva i Arhiv Unsko-sanskog kantona iz Bihaća.

Kako s pravom na početku knjige dr. Kozličić navodi, područje današnjeg Unsko-sanskog područja još od antičkih vremena bilo je važan koridor iz pravca Mediterana preko istočne obale Jadrana prema Panoniji i odatle prema unutrašnjosti Evrope. To ga je činilo interesantnim u svim vremenima. Otuda i zainteresovanost svih moćnih država da ovaj prostor imaju pod svojom vlašću. U srednjem vijeku bio je u sastavu hrvatske (1102), ugarske (1527) i habsburške države (1592). U narednih 286 godina je današnje Unsko-sansko područje bilo pod sultanovom vlašću (1592-1878), a zatim 40 godina pod austro-ugarskom, te 70 godina pod prvom i drugom Jugoslavijom, ne računajući ratni period od 1941-1945. godine kada je bilo u sastavu usta-

ške NDH. Cio navedeni period pod različitim državama i vladarima možemo pratiti kroz brojne sačuvane geografske karte. One se nalaze u više svjetskih muzeja, arhiva i biblioteka. Njihov broj je daleko veći od 121 karte i 258 slika sa ovog područja, koliko ih je priloženo u ovoj knjizi. Upravo sve te karte i slike predstavljaju njen geografski materijal. Ne bez razloga, autor se opredjeljuje da uvrsti i komentira geografske karte koje se odnose od kraja XV do početka XVIII stoljeća. To je vrijeme i sa geopolitičkog i uopće historijskog značaja izuzetno važno. Naime, poslije osmanskog osvajanja Bihaća 1592. godine kao posljednjeg mjesta današnjeg Unsko-sanskog područja koje je pripojeno Osmanskom carstvu, istinski je došlo do integracije svih oblasti oko Une do Velike Kladuše. Od tada u proteklih 411 godina, kako piše i sam autor, ova teritorija je ušla i *“bit će trajno integrisana u Bosni i Hercegovini”*.

To integrisanje i kasnija kompaktnost vidi se i iz donešenih karata. One same za sebe svojim publikovanjem zaslužuju pažnju. Međutim, čitaocu postaju bliže i razumljivije tek kada se prati izuzetno bogat, studiozno analiziran i stručno napisan tekstualni dio. U tom smislu dr. Kozličić kao izuzetan znalac ovog područja od 6. do 8. stranice navodi 18 znanstveno-kartografskih principa radi boljeg upoznavanja čitaoca kada prati priložene karte i druge priloge na stranicama ove knjige. Tu je hronološki navedeno mjesto ili djelo odakle je priložena karta uzeta, kako se pišu njeni naslovi, skraćenicе, toponomija, preciznija ubikacija, uobičajena geografska terminologija i drugo. U posljednjem 18. principu autor piše : *“U cjelini, u knjizi se, uz originalni kartografski materijal objedinilo sve što je bilo u funkciji njegova svestranijeg, potpunijeg i objektivnijeg objašnjenja. Pritom se, u konceptijskom pogledu, iskoristila najbolja dostignuća svjetske historiografije. Tako se dobilo specifičnu stariju historiju Unsko-sanskog područja”* (str. 8). Uz priloženu 121 kartu navodi njihovih 54 autora. Svi autori i njihova djela su poredani tematski. To se vidi od prve i najstarije karte **Francesca Roselli-ja**, pa do zadnje, anonimnog austrijskog vojnog kartografa i **von Reizensteina**. Mnoge od tih karata su dugo vremena predstavljale strogo povjerljivi vojni materijal koji nije bio dostupan nikome, izuzev određenim vojnim službama koje su ih i naručivale. Zbog njihove raznovrsnosti, ali i želje da se sve priloženo bolje pročita i prati, dr. Kozličić je u svim tim slučajevima donio i izvorne tekstove pisma i njihov prijevod prilagođen modernom jeziku, transkribovani oblik prezimena, kao i njihov original, te slike ličnosti, mjesta i vrijeme njihovog nastanka.

Kao vrstan znalac posla kojim se bavi, autor upozorava čitaoca i o onim mjestima gdje su izvjesni propusti pojedinih kartografa. Cilj mu je bio da bude što realniji i eliminiра sve negativnosti koje ne mogu izdržati znanstvenu kritiku.

Posljednje stranice knjige sadrže *Indeks toponima na kartama, planovima i vedutama*, te popis kartografa, tiskara, prevoditelja geografskih djela i bakrorezaca. Uz

to su navedeni popisi arhiva, muzeja, biblioteka, instituta privatnih zbirki gdje se čuvaju iz knjige publicirane geografske karte, planovi, vedute i drugi s njima povezani relevantni historijski izvori, te komplikovane karte, historijski izvori i stručna literatura korištena u toku pisanja. Na kraju je i vrlo koristan i interesantan rječnik manje poznatih riječi, pojmova i stručnih termina, kao i autorovi biografski i bibliografski podaci. Time je u potpunosti znanstveno i stručno ovo djelo kompletirano.

Gledajući u cjelini, knjiga prof. dr. Mithata Kozličića *Unsko-sansko područje u starim geografskim kartama* koje obuhvataju vremenski period od kraja 15. do početka 18. stoljeća predstavlja uistinu jedno izuzetno važno i korisno djelo koje upotpunjava veliku prazninu na najbolji način. Njome se, kako je dr. Kozličić i želio, uklanjaju mnogi negativni stereotipi, ne samo iz bosansko-hercegovačke, nego i hrvatske historiografije. Zato i smatram ovo djelo mostom spajanja svega onog što sadrži izvorna znanost. Time smo svi bogatiji. ■

Enes Pelidija

Emina Memija, *Od slike do knjige. Iz historije pisma, štampe i biblioteke.*

Izdavač: Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine.

Sarajevo 2003, str. 198.

U uvodu knjige, dr. Emina Memija ističe da joj je namjera prilikom pisanje ove knjige prije svega bila pomoći studentima bibliotekarstva da na jednom mjestu dobi-ju sve potrebne informacije o razvoju pisma, knjige, štampe i biblioteka od vremena kada su predmeti imali funkciju pisma i kada su ljudi koristili kost i kamen kao materijale za pisanje, do najnovijega vremena kada kompjuter postaje glavno sredstvo pisanja. Knjiga, premda nije velikoga obima, prati razvoj pisma, knjige, štampe i biblioteka općenito, ne ograničavajući se na neki mali prostor. U knjizi nalazimo vrijedne podatke o pismima (od piktografskoga pisma američkih Indijanaca Inka, Acteka i Maja, do Morzeove abecede). U tom općem kontekstu, dakako, sagledava se i problem pismenosti u jugoistočnoj Evropi i Bosni. Pitanje slavenskih pisama glagoljice i ćirilice, zatim latinice kao najznačajnijeg pisma na svijetu, te bosančice kao nacionalne verzije ćirilice u Bosni – teme su u kojima dr. Emina Memija jeste autoritet